

Op gebogen knieën

6^e zondag van de zomer, 8^e na Trinitatis

25 juli 2021

Wilhelminakerk te Dordrecht

Uit de profeten: Jesaja 63:7

Uit de brieven: Efeziërs 3:14-21 (preektekst)

Geliefde gemeente,

Deze week vond de uitvaart plaats van Peter R. de Vries. Als motto op de rouwaankondiging stond de uitspraak: '*On bended knee is no way to be free*'. Als je door de knieën gaat ben je je vrijheid kwijt. Overigens – ik was jarenlang gevangenisdominee in Scheveningen en Zoetermeer – is dat precies het levensmotto van de criminele onderwereld waar Peter R. de Vries een soort haat-liefde verhouding mee onderhield. Je bent bang voor niemand, althans je laat het niet blijken, anders ben je weg. Stoer en dapper lijkt het. En deze stoere Simsons waren dan ook altijd bang voor de Delila in hun leven, die hen toch zou weten om de vinger te winden, voor wie ze toch op de knieën zouden gaan en die vervolgens zou blijken hun verraadster te worden. Vertrouw niemand, buig voor niemand, dop je eigen boontjes, vertrouw op je eigen slimheid, op je eigen dapperheid en op je eigen wapens, of het nu je gebektheid is, of je vaardige pen, of het geld dat je kunt inzetten of je machtige netwerk, of gewoon ordinair wapentuig. Vaak komt die stoere taal ook uit de monden van grote of geslaagde kerels die diep in hun hart nog steeds kleine jongetjes waren, sentimentele mannen, en wenste ik ze toe dat ze wel door de knieën zouden gaan, maar dan voor God, en voor de slachtoffers die ze hadden gemaakt, en voor de mensen die wel om hen gaven. En ja dan word je kwetsbaar. Maar om dat te zijn heb je soms meer moed nodig dan om stoer te zijn. Ik heb vaak een gedachte uit Spreuken geciteerd in de gevangenis: wie zich zelf overwint is sterker dan wie een stad overwint (Spr. 16:32).

En nu gaan wij vandaag daarover nadenken. Over wat het in de kerk betekent om knieën te buigen. 'Daarom buig ik mijn knieën voor de Vader'. Daar begon onze schriftlezing mee. En daar wil ik maar eens eventje een tijdje bij stil staan vanmorgen.

Paulus de apostel, op wiens naam deze brief aan de Efeziërs staat, was begonnen om samen met de nieuwbakken christenen te Efeze en de omliggende gemeentetjes nog eens door te nemen hoe ze geworden zijn wat ze zijn: namelijk gelovige christenen, een samengestelde gemeenschap bestaande uit allerlei schakeringen. Daarbij springt vooral de verschillende achtergrond van Joods en niet-Joods nog scherp in het oog. Dat verschil leidt nog steeds tot onwennigheden en vragen. Maar ze zijn samen gebracht door het éne geloof in Christus, of beter gezegd, ze zijn samen gebracht door die éne Christus, door dat éne kruis van Christus, door die éne opstanding van Christus. Ondertussen kregen wij daardoor allemaal in die éne kerk het inzicht, of we nu wel al in de traditie waren groot gebracht of niet, dat we Gods genade, zijn geschenk, om vrijgemaakt te worden van de macht van het kwaad allemaal nodig hebben. Zo ben je samengebracht in één nieuwe verbonden gemeenschap: de kerk, de ekklesia, waarin de uitwerking van Christus' werk zichtbaar wordt: het lichaam van Christus.

Opvallend is dat Paulus deze beweging maakt vanaf hoofdstuk 1 tot en met 3 in deze Efezebrief, al biddend. Hij doet dat als ware in de vorm van een gebed. In hoofdstuk 1 vertelde hij al: daarom (en dan bedoelt hij daar: omdat God jullie heeft weten te raken) en omdat ik gehoord heb over jullie geloof in Jezus, de Heer en over jullie liefde voor alle heiligen (dus ook om de uitwerking die dat al gehad heeft bij jullie), dank ik God onophoudelijk voor jullie, en noem ik jullie steeds in mijn gebeden (1:15-16).

Nu, aan het eind van hoofdstuk 3, naderen we het slot van die gebedsachtige tekst. En nu zegt Paulus: daarom buig ik mijn knieën voor de Vader en doe ik voorbede voor jullie. Niet alleen

dank, ook voorbede dus, en elders merk je dat Paulus ook weet wat verootmoediging is.

Waarom doet hij nu ook voorbede? Omdat blijkt dat ze in Efeze ook hun moeiten en moeilijkheden hebben en het niet alleen maar hosanna is met geloof en kerk. Paulus zit gevangen en dat is niet voor niks. De kerkelijke praktijk doet kennelijk pijn in de onkerkelijke wereld van toen. En dan ga je leiders opsluiten, zoals alle autocratische regimes dat doen, met elementen die gezien worden als een bedreiging van de status quo. Zo werd het wel gezien in Paulus' dagen. Paulus zegt: verlies de moed niet, laat het jullie tot een eer zijn, dat ik ben opgepakt: we staan tenminste ergens voor. Wie we zijn en wat we uitdragen door te zijn wie we zijn, wordt in ieder geval opgemerkt op het stadhuis en in het paleis van het gouvernement. Zo is het ook de bedoeling, want door jullie, door ons, door de kerk, door de gemeente van Christus, waarin mensen van allerlei soorten, rangen, standen en achtergronden samen komen, moet Gods veelkleuige wijsheid tot in de hemelsferen bekend worden aan alle overheden, vorsten, machten en heersers die er maar zijn (3:10). Boodschap en praktijk moeten samen op gaan, om iets duidelijk te maken van Gods wil met mens en wereld

Maar omdat jullie het er moeilijk mee hebben, met de tegenwind, daarom buig ik mijn knieën voor de Vader.

Hoe vaak doen wij dat nog? Ik bedoel niet alleen het kiezen van een lichamelijke gebedshouding, letterlijk op je knieën gaan of iets dergelijks. Maar bidden überhaupt, echt bidden. En daar dan ook een beetje de tijd en de rust voor nemen. En dan ook snappen dat je dat ook met je zintuigen en met je lichaam kunt doen. Bidden: je zelf bewust worden van jouw eigen aanwezigheid in de aanwezigheid van God. Wij – ik veralgemeniseer misschien – zijn daar te nuchter voor, vinden we al gauw, of we hebben onze bedenkingen. Rationele bedenkingen en bedenkingen tegen vaste rites en routines, of we hebben bedenkingen tegen opgelegde discipline. Want wat is bidden eigenlijk: God weet toch alles al, zeggen we dan

stiekem in ons zelf, dus wat voegen al die woorden en die gedachten van ons, van mij dan toe?

Of we zeggen al gauw: het zit hem toch niet in een aparte gebedstijd of een aparte gebedshouding. Je kunt ook bidden op de fiets, of op je kantoorstoel, zeggen we dan, en daar hebben we gelijk in, maar ondertussen doen we het niet.

Of: is een gebedskring of een gebedsgroep niet overdreven. Meer voor van die evangelische gebedsgemeentes. God laat zich toch niet manipuleren doordat wij meer of harder of vaker bidden. En ook daar hebben we gelijk in, maar ondertussen gebruiken we het als excuus om het maar te laten bij de dominee die een gebed uitspreekt, of een momentje stilte, of bij boekjes en formuliergebedjes. Is daar iets mis mee? Nee, maar het is op een bepaalde manier wel armoe. Moeten we dan worden als kloosterlingen die de hele dag aan het bidden zijn. Ach nee, maar is dat is dan weer zo'n uiterste waardoor wij ons gevrijwaard voelen om maar niks te doen.

En als wij horen, op de vraag bijvoorbeeld aan de dominee van de Nieuwe Kerk in Utrecht, wat nu het verschil heeft gemaakt: ze waren als kerk op sterven na dood in de wijk Wittevrouten, maar nu 15 jaar later beginnen ze een tweede locatie, omdat ze uit de kerk barsten, met allemaal jonge gezinnen, en dan zegt hij: ze begonnen 15 jaar geleden samen te bidden, voor hun gemeente en voor een visie. Geloof jij dan dat dat werkelijk verschil heeft gemaakt, of denk je stiekum, ja ja, ze zullen wel net op tijd de juiste charismatische dominee in huis hebben kunnen halen?

En dan zeg jij misschien: als we moeilijkheden hebben, dan moeten we ze oplossen, dan moeten we plannen maken, dan moeten we vergaderen en praten met elkaar. Dan moet er een plan komen of een profiel, of een verandercoach, of een nieuwe inspirerende leider. We zitten vooral in ons hoofd te bedenken hoe het moet, en dan moeten we vooral doen, toch? Maar bidden: onophoudelijk bidden, en dan maar eens een tijdje wachten wat er gebeurt? Danken voor wat goed gaat en bidden voor wat zorgen baart. Samen in groepjes, maar ook alleen in

onze binnenkamer. Wij zijn dat wel een beetje verleerd, helaas, aan onze kant van de kerk, vrees ik. Het mag op een manier die bij ons past, zeker. Maar misschien hebben we het kind wel met het badwater weggegooid.

Wat is dat eigenlijk dan? Als Paulus zegt: daarom buig ik mijn knieën voor de Vader. Merk op dat Paulus juist nu God Vader noemt. Inderdaad, de leerlingen vroegen Jezus: Heer leer ons wat bidden is, en Hij zei toen: als je bidt, zeg Vader.

En hopelijk ben je niet te zeer door een naar vaderbeeld, of door een naar voorbeeld van een vader, bunzig geworden voor dat woord 'vader'. Het gaat om God die als een goede vader of goede moeder betrokken is op jouw leven. Bidden is niets anders dan dat je jouw leven en dat van jouw naasten, en dat van jouw kerkgemeenschap en van jouw wereld, van jouw geluksmomenten en van jouw ellende, heel bewust een tijdje plaats in de nabijheid van een op jou betrokken God. Het is dus een vorm van christelijke *mindfulness*. Je realiseert je dat je alles doet, er zijn, ademhalen, leven, bij de gratie van God, en voor het aangezicht van God. En dan ontstaat er gesprek. En dan moet het vanzelf over alles gaan: over de zegeningen, de dank. Maar ook over de moeiten in het leven, het vraaggebed om troost, om kracht. Maar ook over het eigen tekort schieten, de fouten, de verkeerde patronen: de verootmoediging. En de anderen die dichterbij of verder weg nu eenmaal jou aandacht hebben: voorbede doen. En dan niet, dankzegging, vraaggebed, verootmoediging en voorbede als een soort vast ritueel, maar met naamen toenaam. Als iemand jou vraagt: hoe gaat het er mee, en je maakt je er vanaf, of je reageert in dooddoeners, dan komt het nooit tot een echt gesprek, tot een uitwisseling. Nu vraagt God als het ware: hoe gaat het met jou, wat speelt er, waar word je blij van, waar ben je verdrietig over, waar ben je boos over of bang voor. Waarmee kan ik jou helpen, waarmee kan ik jou nabij zijn?

Daar bij stil staan, daarover praten met God, zeker, het vraagt dus soms ook oefening, en discipline en lichaamswerk, een geconcentreerde houding kiezen, maar zorg wel dat het bij je

past. Wij hoeven niet in de gebedstijden of de gebedspraktijken van anderen te passen, en ook is het niet iets om mee te willen imponeren, of te laten zien hoe goed je het kunt of hoe vroom je bent, ook niet bij of in een groep. We staan bij God allemaal op gelijke hoogte. Laat niemand zich verheffen als ie mooi kan spreken, laat niemand zich schamen als ie weinig woorden heeft, of stamelend een gebed uitspreekt. Maar doe het wel, vanuit je hart, vanuit je zijn. Concreet, met naam en toenaam.

Dat is wat Paulus al eerder deed in deze brief: als wij allemaal op eenzelfde manier voor God komen te staan, als wij allemaal beseffen dat we op dezelfde manier aangewezen zijn op de liefde en de kracht en de genade van God, dan zijn we ook per definitie een familie van gelijken. En dat ervaar je aan den lijve als je de tijd neemt om te bidden met en voor jouw medechristenen en als wij bidden voor de noden en zorgen van de wereld om ons heen, waar we zelf helemaal deel van uit maken. Samen met elkaar, of in onze binnenkamer.

En ja, dan bidt Paulus de gemeente dit toe, dus ook onze gemeenten hier in Dordrecht: dat wij met alle heiligen samen de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte gaan begrijpen. Van wat? Van de liefde van Christus! Maar dat doet hij niet bij wijze van een actieplan: wanneer zullen we eens de agenda's trekken voor een gezamenlijk beraad.

Nee, Paulus gaat niet meteen over op de actiestand, hij bouwt ook hier een tussenstation in.

Want hij zegt: jullie hebben daar allemaal ook voor nodig dat je zelf geestelijk in balans bent. Ik bid jullie toe dat God jullie uit de rijke schat van zijn heerlijkheid kracht en sterkte geeft, waarmee je van binnen geestelijk kunt groeien – naar de inwendige mens, noemt hij dat, inmiddels vertaald in de NBV van 2004 als naar je innerlijke wezen – het staat ongeveer parallel met de metafoer van het hart. Dus dat je zodanig 'in Christus' bent, dat wil zeggen: zo geëngageerd met het Evangelie, geworteld en gegrondvest in de liefde, dat Christus als het ware ook in jouw hart kan wonen, dus dat het verhaal van Jezus en alles wat dat met zich meebrengt in jouw leven

van binnenuit jouw doen en laten gaat stempelen. Paulus zegt: als dat gaande is, is dat het werk van de Heilige Geest, en dat doe je nooit alleen, individualistisch op je zelf, maar samen met alle heiligen. Niet samen met een clubje door jou uitgekozen heiligen, die toevallig net zo denken en doen als jij, maar samen met alle heiligen.

En – *mark my words, read my lips*– zegt Paulus: als je het zo laat gebeuren, in jouw leven en in jullie gemeente en met medechristenen in jullie stad, dat je steeds je ware identiteit biddend zoekt bij Jezus, dan ligt er een geweldige belofte in het verschiet: dan zullen jullie nog meemaken dat jullie zullen volstromen met Gods volkomenheid.

En dan sluit hij zijn gebedsgedachten af in vers 20 en 21 met een lofprijzing, waarbij hij en passant ook nog even zegt: wij denken vaak te klein van God. Wij zijn vaak te zeer onder de indruk van wat minder goed gaat of wat mislukt, of wat stremt. God is groter dan onze belemmeringen en praktische en soms zogenaade principiële bezwaren, wil Paulus maar zeggen. Er kan veel meer dan je denkt, ook in Dordrecht, vaak moeten we leren onszelf en onze ego's wat aan de kant te zetten, ook of misschien wel juist in de kerk.

Aan Hem die door de kracht die in ons werkt – juist op dat vlak, want dat is ook best wel gebleken, vast en zeker ook in de geschiedenis van jouw leven en van deze gemeente hier - , aan Hem die door de kracht die ook in Dordrecht werkt bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij vragen of denken (meer dan wij bidden of beseffen), aan Hem komt de eer toe, in de kerk, ook in de gemeente hier, en in Christus Jezus, als fundament van die kerk, ook van de gemeente hier, tot in alle geslachten, van eeuwigheid tot eeuwigheid,

Amen

Orgelspel

Zingen: Gezang 971: 1,2 ('Zing een nieuw lied voor God de Here'